

EGY ISMERETLEN MAGYAR VERS 1655-BŐL.

A budapesti egyetemi könyvtár magyar vonatkozású részének átvizsgálásakor a következő érdekes és egy 1655-ből származó magyar költeményt tartalmazó nyomtatványra akadtunk:

TRIVMPHVS|CAESAREVS|POLYGLOTTVS,|Tot concin-
natus Linguis, quot in|Veterum doctrina ítabilienda Lin-|guis
OEDIPVSAegyptiacus|vtitvr.|QVEM IMMORTALI|FERDINANDI
III. |Sapientísimi Romanorum Imperatoris|GLORIAE, |Ob immor-
tale in prífcae Sapientiae ínftauratione meritum, |LITERATORVM |
in Romano Orbis terrarum Theatro|ex omnibus Populis & Na-
tionibus|congregatorum|CHORVS|aeternùm|erigit, dicat, con-
fecrat. Kolofon: ROMAE, |Typis Vitalis Mafcardi, Anno MDCLV. |
SVPERIORVM PERMISSV. 4^r A₁₋₄—G₁₋₄ ív = 28 sztl. lev.
E könyvben az A^b lapon van az osztrák csász. címer, alatta 8 sor
latin epigramma és egy nóialak (fam.) fáklýával, mellette egy
kakas és egy bagoly. A kötetet bevezeti COLONNA Pompeo olasz
költeménye, ezt követi 27 elogium s egy epilógus. Az elogiumok
közül az első kettő latin, ezt követi a többi a következő nyelve-
ken: ógörög (kettő görögül és latinul), olasz (két szonett), fran-
cia, portugal, angol, német, magyar, cseh, illyr (hat latinul is),
héber (kettő latinul is), sziriai (latinul is), arab (latinul is), utána
horoscop, szír-héber (latinul is), utána Sphera Ameris, arab (lati-
nul is), cháld (latinul is), örmény (latinul is), persa (latinul is),
szamariai (latinul is), kopt (latinul is), aethiopiai (latinul is),
hieroglyphokban (latinul is), kínai (latinul is), sinai (latinul is),
a 27-ik egy obelisztk egyiptomi képirással s megfelelő latin fordí-
tással. Közülök X-ik a magyar s ez a következő (D₁. lev. és
D₂. a lap.):

ELOGIVM X.
 FERDINANDO III.
 Electo, & Coronato suo
 REGI
 HVNGARIA.

Quemadmodum in his Aegypti Obelificis, Oedipo interprete *ádvastá* | immortalitate donata vetera Aegypti secula legit; sic in FERD. III. | tanquam in Obelisco suo, seu Pyramide coronata, veteres Regum, | & Heroicorum suorum temporum glorias se lecturam sperat: & sic ait:

1. REgi Aegyptufnak, s' im az Oedipufnak
 Hogy követ nézegettem;
 Régi királyimnak, s' el-dőlt Ózlopimnak
 Szép híret emlegetem;
2. De reád tekintvén, szívem-rád függesztvén,
 Remélve foházkodtam!
 Es már nem firátsal, de nagy óhaitátsal,
 Ottan így okoskottam:
3. Romlott-Aegyptufnak, s' tolmács-Oedipufnak
 Iráfit im itt látom.
 Régi szépfégemnek, és dicsőfégemnek
 Romláfát nem firatom,
4. Mert FERDINANDOMBAN, választ Királyomban,
 Mint királyi kőszálon,
 Régi Királyimnak, s' édes Fiaimnak
 Szép nevét fel-találom.
5. Itvántól, Lázslótól, Mátyás Királyomtól
 Valakik most félnének
 Magyar-Koronádban, Magyar Országodban
 Hogy ha most ők élnének;
6. Nagy FERDINANDOMTOL, mint úji ISTVANOMTOL,
 Kivánom hogy féllyenek
 S' az én Szent Királyim, vitéz Kapitányim
 FERDINANDBAN éllyenek.
7. En vagyok Atyádnak, s' Császáz-homlokodnak
 Szabad koronázója!
 Kérlek koronámnak, maroknyi hazámnak
 TE légy Oltalmazója:
8. Szomféd-ellenfégem hamis békeffégem
 Hogy azt ne vesztegeffe;
 Hanem Ózlopimmal, úri-Fiaimmal
 Felféged épitheffe.
9. Hallyon ellenféged, és éllyen Felféged
 Szabad Magyar Országban:
 Hogy ISTVAN Királynak, és koronájának
 Társa légy Meny Országban.

10. Eddig é kőveknek, mint élő könyveknek,
 Romlott kő-kép-iráfi.
 Kő-, s' könyv-olvasásban, és könyhullatásban
 úszó pennám-siráfi!

FERDINÁND CSASZAR, E KÍS IRAS FELSEGEDHEZ IGY OHAÍT:

*Quando Aegyptiacis spirantia secula faxis,
 Canaque saxa tuis video viuientia chartis,
 Oedipe; mox patrijs altum illachrymata ruinis,
 Heu mihi! dico, meos pulcherrima scepra colossos!
 Sic et ego iaceo!
 Ne iaceam: tu sta, felix, Auguste Colosse!
 Quotquot et Vngaricis felicia nomina sceptris
 Aurea Apostolico fecerunt tempora Regno,
 Omnia in Augusto legat actas nostra colosso,
 Dum veterisque nouaeque facis compendia famae,
 Iam raucas tergens lachrymas, atque unicus implens
 Quod solet aut virtus, vel fors fortuna vocari.*

ITA HUNG.

Ez a műben a magyar rész, mely eddig ismeretlen volt s e művet a R. M. K. I. részébe sorozza. Mint a magyar költemény végén levő ajánlás római számai mutatják, 1655-ből való, mint a mű maga. Írója ismeretlen s bizonyára valamelyik Rómában élt jezsuita a szerzője. Föltűnő, hogy noha Rómában jelent meg, a nyomás majdnem hibátlan.

E mű abból az alkalomból jelent meg, hogy KIRCHER Athanasius jezsuita kiadta III. FERDINÁND pártfogásával a következő művet: *Oedipus Aegyptiacus*. Hoc est universalis hieroglyphicae veterum doctrinae temporum iniuria abolitae instauratio etc. Romae. 1752—54. I. II. I. 2. III. (a kolofon szerint a II. k. 1654, a III. 1655-ben jelent meg.) Ex typographia Vitalis Mascardi. Ezen a művén 20 évig dolgozott s azt hitte, hogy megfejtette a hieroglyphék olvasását, holott csak kissé bonyolultabb írású görög feliratokat olvasott el. Akkoriban azonban e művet korszakalkotónak tekintették, mit e dicsőköltemények is tanúsítanak s érdekes tudni, hogy egy példánya megvolt ZRINYI Miklós, a költő, könyvtárában is. L. *Bibliotheca Zrinyiana* 16. l. (103. sz.) U. o. megjegyzi a mű írója, hogy az I. k.-ben egy magyar költemény is van. Itt van erről először szó. E dicsőítő költemények először e

mű I. kötetében jelentek meg az első 5 levél után betoldva, de colophon nélkül s a nyomás is más, bár a betűk s kiállítás hasonló. Ez az önálló mű tehát II. kiadás, azonban a magyar költemény említett kelte mindkettőben 1655, holott az I. kiadás évszáma 1652. Azt kell föltennünk tehát, hogy a mű csak 1655-ben került ki a III-ik kötetrel együtt. A dicsköltemények száma annyi, mint ahány nyelvről a műben szó van, megtoldva a magyarral, csehvel és törökkel. Ezt mindakét kiadás jelzi, t. i. az utolsó lapon ez áll: «*Nota in hoc Triumpho Caesareo tria Idiomatica poni quae in Oedipo non continentur, et sunt, Hungaricum, Boëmicum, Turcicum.*

FERENCZI ZOLTÁN.